

สรุปผลการดำเนินงาน โครงการติดตามและประเมินผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค

โรคพิษสุนัขบ้า โรคปากและเท้าเปื่อย และโรคเฮอร์ปิกเซพติซีเมีย ประจำปี 2562

ผลการดำเนินงาน

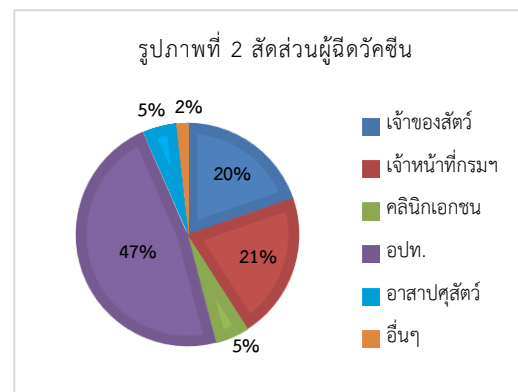
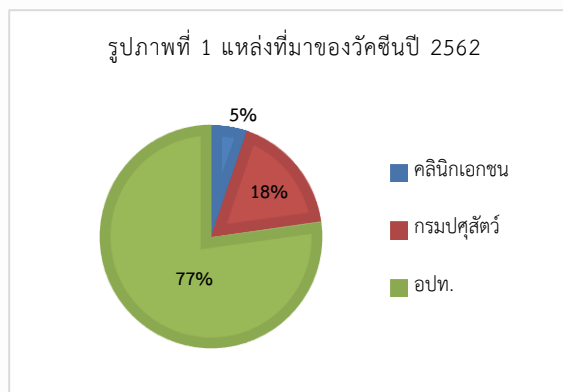
การดำเนินงานโครงการอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกันยายน 2562 ซึ่งเป้าหมายวัคซีนหลักที่ทำการติดตามและประเมินผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในครั้งนี้ คือ โรคพิษสุนัขบ้า โรคปากและเท้าเปื่อย และโรคเฮอร์ปิกเซพติซีเมีย โดยสามารถสรุปแยกเป็นภาพรวมรายเขตพื้นที่ปศุสัตว์ได้ดังนี้

พื้นที่ปศุสัตว์เขต 9

ดำเนินการทำแบบสอบถามใน 2 จังหวัด จังหวัดละ 1 อำเภอ ได้แก่จังหวัดสงขลา อำเภอหาดใหญ่ (พบการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าล่าสุดเดือนมิถุนายน 2562 และพบการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยล่าสุดเดือนมกราคม 2562) และจังหวัดสตูล อำเภอเมือง (พบการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าและโรคปากและเท้าเปื่อยเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561)

1. การดำเนินงานฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

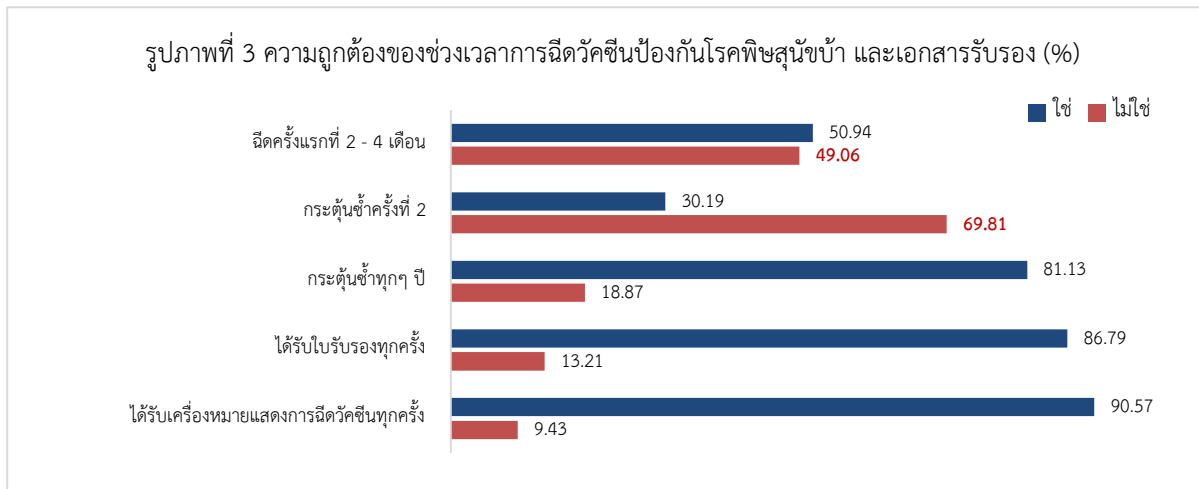
จากการสุ่มติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันพิษสุนัขบ้าพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 ในเจ้าของสัตว์รวมทั้งสิ้น 53 ราย เลี้ยงสุนัข 20 ราย เลี้ยงแมว 17 ราย เลี้ยงทั้งสุนัขและแมว 16 ราย พบสุนัข 106 ตัว ฉีดวัคซีนแล้ว 89 ตัว (83.96%) แมว 121 ตัว ฉีดวัคซีนแล้ว 88 (72.72%) สาเหตุที่ทำให้สัตว์บางส่วนไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าส่วนใหญ่เนื่องจากไม่สามารถจับบังคับได้ ลักษณะการเลี้ยงส่วนใหญ่ (67.34%) เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยตลอดเวลา ไม่มีการจำกัดพื้นที่



จากการทำแบบสอบถามพบว่าเจ้าของสัตว์ 12 ราย (20% ของการสอบถาม) เจ้าของสัตว์เป็นผู้ดำเนินการฉีดวัคซีนเอง จึงได้ทำการสอบถามความถูกต้องของการฉีดวัคซีนปรากฏว่า มีเจ้าของสัตว์ที่ดำเนินการถูกต้องคือ ฉีดวัคซีนเข้าบริเวณใต้ผิวหนัง ปริมาณ 1 ซีซี เช็ดทำความสะอาดบริเวณที่ฉีดด้วยแอลกอฮอล์ และเปลี่ยนหัวเข็มทุกครั้ง จำนวน 8 ราย (66.66%)

1.1 ความถูกต้องของช่วงเวลาการฉีดวัคซีน และการกระตุ้นภูมิคุ้มกัน

พบว่าเจ้าของสัตว์ 26 ราย (49.06%) ไม่ได้ดำเนินการฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าให้สัตว์ในช่วงอายุ 2 – 4 เดือน และ 37 ราย (69.81%) ไม่ได้ดำเนินการฉีดวัคซีนกระตุ้นซ้ำหลังจากฉีดเข็มที่ 1



1.2 ความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า

ดำเนินการสอบถามจำนวน 7 ข้อ จากการประมวลผลพบว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงมีความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าดี (ค่ากลางของข้อมูลตอบถูกต้องอยู่ที่ 6 ข้อ คิดเป็น 85.71%) คำถามที่พบว่าเจ้าของสัตว์มีความเข้าใจที่คาดเคลื่อนได้แก่เจ้าของสัตว์ที่คิดว่าสัตว์ที่ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามีอาการดุร้ายเท่านั้น จำนวน 23 ราย (56.10%)

คำถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทุกชนิดสามารถป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้าได้ ใช่หรือไม่	75	25
สุนัข/แมวที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าจะต้องมีอาการดุร้ายเท่านั้น ใช่หรือไม่	82	18
อาการของโรคพิษสุนัขบ้าที่ท่านทราบเป็นอย่างไร	94.34	11.32
เมื่อสัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้าแล้วสามารถรักษาให้หายขาดได้ใช่หรือไม่	80.77	19.23
เชื้อโรคพิษสุนัขบ้าแพร่เชื้อผ่านทางน้ำลายใช่หรือไม่	86.79	13.21
หากท่านถูกสุนัข/แมวไม่ทราบประวัติกัดหรือข่วนผิวหนังจนมีเลือดออก ท่านจะไปพบแพทย์ทันที ใช่หรือไม่	94.34	5.66
กรณีวัว หรือ หมู ถูกสุนัขที่คาดว่าเป็นโรคพิษสุนัขบ้ากัด แล้วตาย ท่านจะนำมารับประทานใช่หรือไม่	90.57	9.43

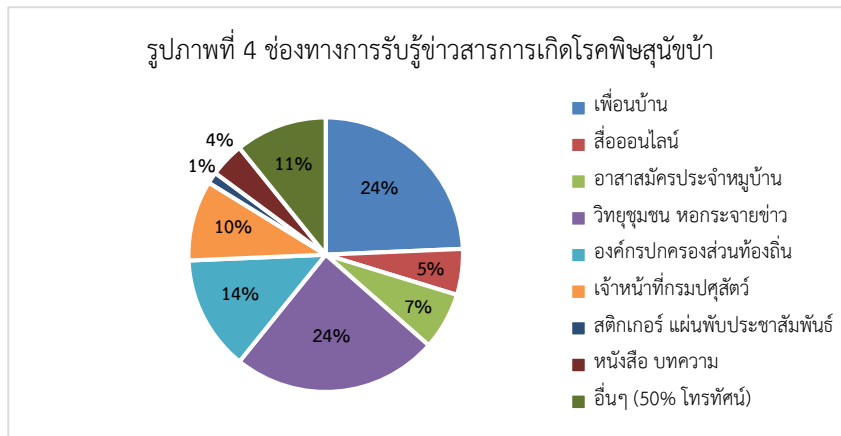
1.3 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพื้นฐานของ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2558

ดำเนินการสอบถามจำนวน 3 ข้อ จากการประมวลผลพบว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงมีความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายพื้นฐานของ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2558 ในระดับดี (ค่ากลางของข้อมูลตอบถูกต้องอยู่ที่ 2 ข้อ คิดเป็น 66.67%) โดยมีเจ้าของสัตว์ประมาณ 58.49% ที่ไม่ทราบว่าหากไม่นำสัตว์เลี้ยงไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ถือเป็นการกระทำความผิดกฎหมาย และต้องเสียค่าปรับ และ 54.72% ไม่ทราบว่าหากไม่แสดงเครื่องหมายว่าสัตว์ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว (tag ห้อยคอ) ถือว่าผิดกฎหมาย และต้องเสียค่าปรับ

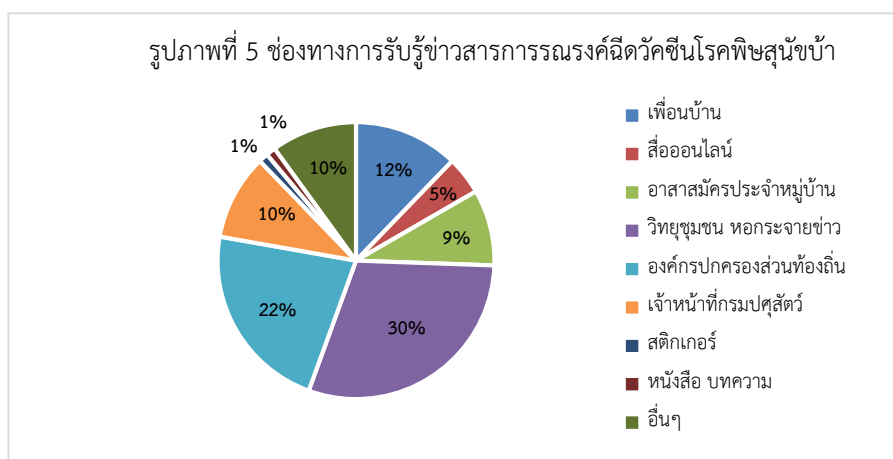
คำถามความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ พรบ.โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2558	ทราบ (ร้อยละ)	ไม่ทราบ (ร้อยละ)
หากไม่นำสุนัข หรือแมว ไปฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้าถือว่าเจ้าของสัตว์ทำผิดกฎหมาย และต้องเสียค่าปรับ	41.51	58.49
ผู้ฉีดวัคซีนจะต้องเป็นนายสัตวแพทย์ สัตวแพทย์ และผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์เท่านั้น	66.04	33.96
หากไม่แสดงเครื่องหมายว่าสัตว์ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว (tag ห้อยคอ) ถือว่าผิดกฎหมาย และต้องเสียค่าปรับ	45.28	54.72

1.4 ข่าวสารการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า และข่าวสารการรณรงค์ฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า

จำนวนเจ้าของสัตว์ 53 ราย เคยได้รับข่าวสารการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า 44 ราย (83.01%) ไม่เคยได้รับข่าวสารการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า 9 ราย (16.98%) โดยผู้ที่เคยได้รับข่าวสาร ได้รับข้อมูลผ่านช่องทางต่อไปนี้



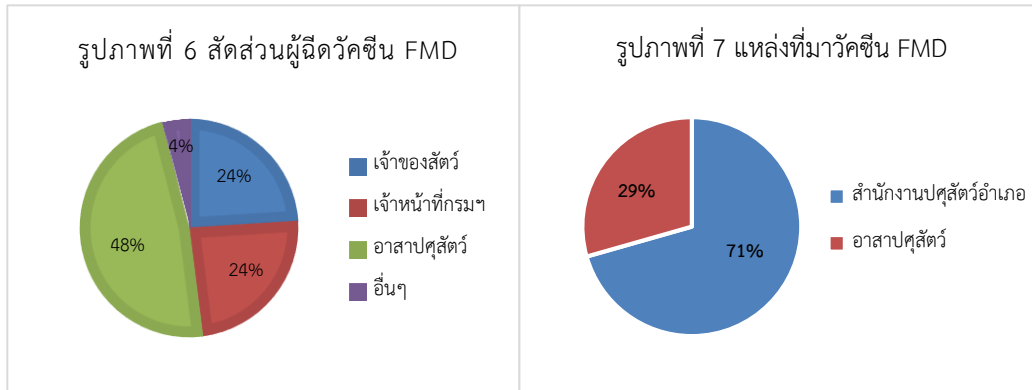
จำนวนเจ้าของสัตว์ 53 ราย เคยได้รับข่าวสารการรณรงค์ฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า 48 ราย (90.56%) โดยผู้ที่เคยได้รับข่าวสาร ได้รับข้อมูลผ่านช่องทางต่อไปนี้



2. การดำเนินงานฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย

2.1 การดำเนินงานฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย

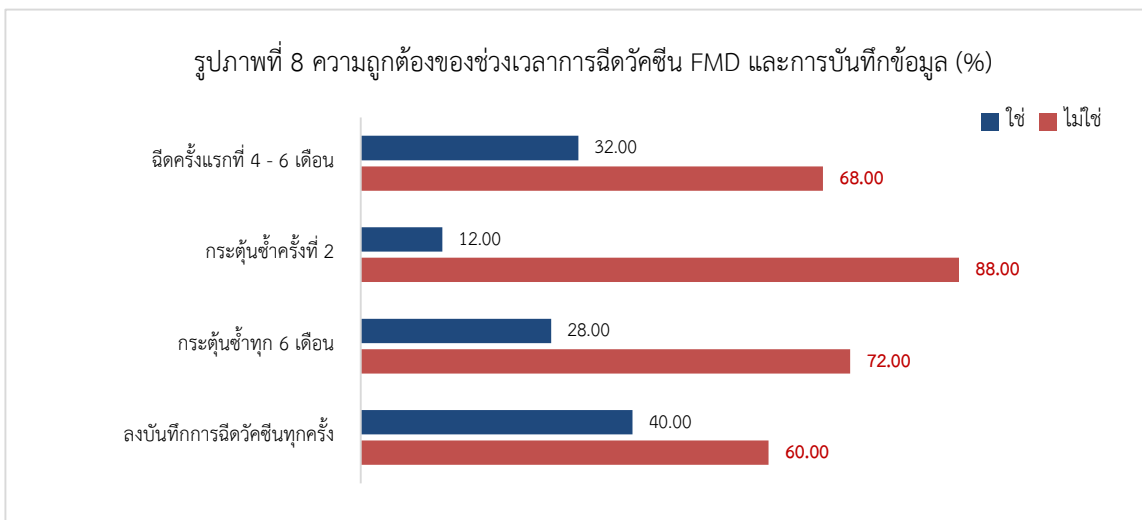
จากการสุ่มติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 ในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 31 ราย ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย 25 ราย (80.64%)



จากการทำแบบสอบถามพบว่าเจ้าของสัตว์ 6 ราย (24%) เจ้าของสัตว์เป็นผู้ดำเนินการฉีดวัคซีนเอง จึงได้ทำการสอบถามความถูกต้องของการฉีดวัคซีนปรากฏว่า มีเจ้าของสัตว์ที่ดำเนินการถูกต้องคือ ฉีดวัคซีนเข้าบริเวณใต้ผิวหนัง ปริมาณ 2 ซีซี เช็ดทำความสะอาดบริเวณที่ฉีดด้วยแอลกอฮอล์ และเปลี่ยนหัวเข็มทุกครั้งจำนวน 1 ราย (16.66%)

2.1.1 ความถูกต้องของช่วงเวลาการฉีดวัคซีน และการกระตุ้นภูมิคุ้มกันโรคปากและเท้าเปื่อย

พบว่าเจ้าของสัตว์ 17 ราย (68%) ไม่ได้ดำเนินการฉีดวัคซีนครั้งแรกให้สัตว์ที่อายุ 4 – 6 เดือน เกษตรกร 22 ราย (88%) ไม่ได้ดำเนินการฉีดวัคซีนกระตุ้นซ้ำหลังจากฉีดเข็มที่ 1 เกษตรกร 18 ราย (72%) ไม่ได้ดำเนินการกระตุ้นวัคซีนทุก 6 เดือน ตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด และ 15 ราย (60%) ไม่ได้บันทึกข้อมูลการฉีดวัคซีน

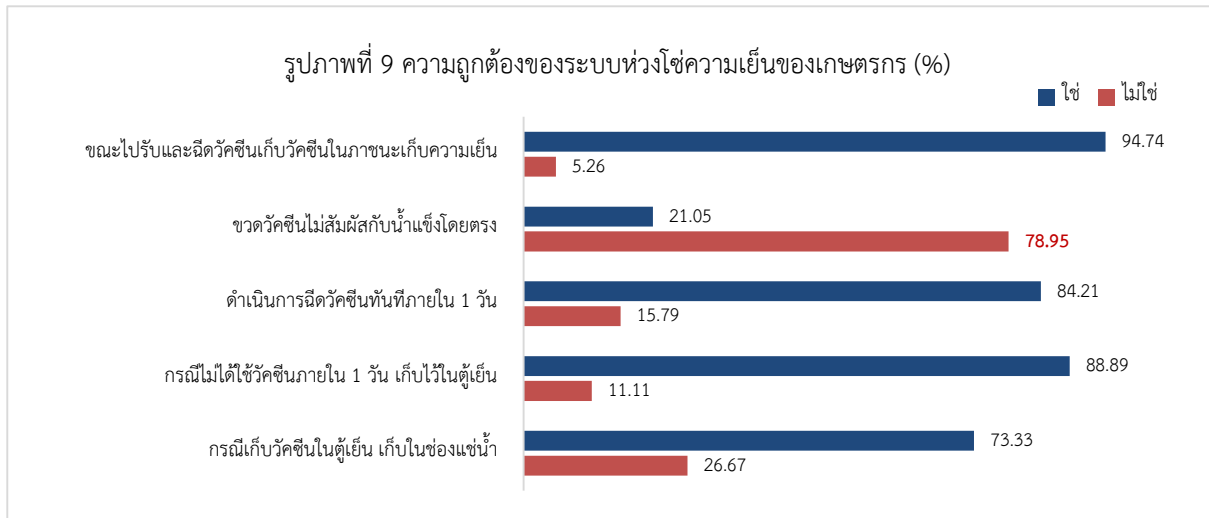


2.1 การดำเนินงานฉีดวัคซีนป้องกันโรคคอบวม

จากการสุ่มเกษตรกรในพื้นที่ไม่พบเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ

3. ระบบห่วงโซ่ความเย็นในกรณีที่เกษตรกรเคยรับวัคซีนมาดำเนินการฉีดเอง

เจ้าของสัตว์ และเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เคยรับวัคซีนมาดำเนินการฉีดเอง จำนวน 19 ราย (30.15%) และไม่
เคยรับวัคซีนมาดำเนินการฉีดเอง จำนวน 44 ราย (69.85%) ผู้ที่เคยรับวัคซีนมาดำเนินการฉีดเองมีการปฏิบัติดังนี้



4. ทศนคติต่อวัคซีนและการฉีดวัคซีน

เกษตรกรดำเนินการตอบแบบสอบถามจำนวน 61 ราย เกษตรกรจำนวน 58 ราย คิดว่าการทำวัคซีนเป็นสิ่ง
ที่จำเป็น และ 44.44% มีความคาดหวังและเข้าใจว่าวัคซีนจะสามารถป้องกันโรคได้ 100% และ 50.79% คิดว่าเมื่อ
ฉีดวัคซีนให้สัตว์แล้ว สัตว์ยังสามารถเป็นโรคนั้นได้ แต่อาการจะไม่รุนแรงเท่ากับตัวที่ไม่ได้ดำเนินการฉีดวัคซีน

5. ความพร้อมกรณีหน่วยงานรัฐไม่ได้สนับสนุนวัคซีน

จากการสอบถามเกษตรกร 62 ราย พบว่า 54.83% สามารถหาซื้อวัคซีนเพื่อฉีดป้องกันโรคในสัตว์ได้เอง
กรณีไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 32 ราย (52.45%) สามารถฉีดวัคซีนให้สัตว์เองได้กรณีที่ไม่มีเจ้าหน้าที่
ดำเนินการฉีดให้ แต่ส่วนใหญ่ 40 ราย (65.57%) ยังมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เป็นผู้ที่เหมาะสมในการฉีด
วัคซีนให้แก่สัตว์ โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์และความชำนาญ

6. ความพึงพอใจและการประชาสัมพันธ์

เกษตรกร 38 ราย (61.29%) รู้สึกพึงพอใจอย่างมากกับกิจกรรมการรณรงค์ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์
และเกษตรกรมีความเห็นว่าช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน โดยอยากให้กรม
ปศุสัตว์เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดังกล่าว